

BALOGH ZSOMBOR – HARB JAD MARCELL

**GAZDASÁGI LEHETŐSÉG
VAGY A BELSŐ PIAC VESZÉLYEZTETÉSE?
AZ EU-MERCOSUR KERESKEDELMI EGYEZMÉNY
ASPEKTUSAI**

ECONOMIC OPPORTUNITY
OR THREAT TO THE INTERNAL MARKET?
ASPECTS OF THE EU-MERCOSUR TRADE AGREEMENT

Absztrakt Az Európai Unió és a Mercosur – a legnagyobb európai és a legnagyobb dél-amerikai gazdasági blokk – közti kereskedelmi egyezmény megkötése immár 25 éve húzódik. A túl sok szereplős egyenletben mindig van egy-két fél, akinek az ellenkezése, visszakozása megakasztja a folyamatot. Jelenleg ez Franciaország, ahol Macron elnök a [gazdatüntetések](#), illetve a 2024-es Európai Parlamenti választásokon elszenvedett [vereségéből](#) adódó bizonytalan belpolitikai [helyzet](#) miatt nem engedheti meg, hogy a mezőgazdasági versenyképességet csorbító egyezmény életbe léphessen. Pozíciójával azonban kisebbségben van az EU-ban, komoly frusztrációt okozva az uniónak. A francia ellenállás mellett a megegyezéssel kapcsolatban felmerülnek tartalmi aggályok is: a kereskedelmi akadályok lebontásából fakadó előnyök mellett valóban megvan az a veszély, hogy az egyezmény káros hatással lesz az európai, így a magyar mezőgazdaságra is, csökkentve annak önellátási képességét.

Kulcsszavak: Európai Unió, Mercosur, kereskedelempolitika, Emmanuel Macron

Abstract *The signing of a trade agreement between the European Union and Mercosur – the largest economic blocs in Europe and South America, respectively – has been dragging on for 25 years. In a rather complex setting, there are always parties whose opposition or hesitation hinders the process of its adoption. Lately, this has been France, where President Macron cannot afford it politically to allow the conclusion of an agreement for domestic fears it would undermine agricultural competitiveness. Due to the uncertain domestic political situation stemming from farmers' protests and the Macronist defeat in the 2024 European Parliament as well as legislative elections, the negotiating process has stalled; however, Macron's position is in the minority within the EU, causing significant frustration there. Additionally, to French detraction, there are legitimate concerns with the agreement's substance as well: while dismantling trade barriers clearly comes with its benefits, there is indeed a risk that the agreement could negatively impact European, including Hungarian agriculture, reducing its self-sufficiency.*

Keywords: European Union, Mercosur, trade policy, Emmanuel Macron

Bevezetés

Dél-Amerika és Európa között a kereskedelmi kapcsolatok – elsősorban a gyarmatosításból fakadó történelmi okokból kifolyólag – több évszázados múltra tekintenek vissza. A gyarmatosítással az európai nagyhatalmak egyben bekapcsolták a kontinentst a növekvő nemzetközi kereskedelembe. Habár Dél-Amerika nagy része a 19. század elején függetlenedni tudott, az európai behatások és kapcsolatok továbbra is élénkek maradtak, amit tovább erősített a nagymértékű európai bevándorlás is. A legszorosabb történelmi kapocs a spanyolokkal, illetve a portugálokkal van, azonban a kontinens

észak-nyugati részén, kisebb területeken megjelentek a britek (Guyana) és a hollandok (Suriname) is, sőt, Francia Guyana a mai napig Franciaország tengerentúli megyéjének számít, ezzel hivatalosan az Európai Unió része. Ezzel együtt azonban politikai és gazdasági értelemben egyre inkább háttérbe szorultak az európai hatalmak, hiszen a háborúk és egyéb gazdasági nehézségek következtében már nem tudtak olyan erős tényezőként fellépni a régióban, ellentétben az Egyesült államokkal, amely fokozatosan töltötte be az európaiak által hagyott űrt. Ezt támasztja alá az 1823-as [Monroe-doktrína](#) is, amelyre hivatkozva terjesztette ki az USA befolyási övezetét a latin-amerikai térségre, és nem egy alkalommal avatkozott közbe a térség országaiban, ha éppen az érdekei úgy kívánták meg. Az Egyesült Államok tulajdonképpen kiszorította az európai nagyhatalmakat és a saját „hátsó udvarává” alakította a térséget. Ezt politikai, (esetenként katonai) de főleg gazdasági, kereskedelmi eszközökkel érte el, így a mai napig a térséggel folytatott kereskedelme messze megelőzi az EU-t. Mára azonban így is csak a második legfontosabb kereskedelmi partnere a térségnek, hiszen Kína egyre inkább [terjedszik](#) itt is.

A Mercosur jelentősége és működése

A dél-amerikai kontinensen található kereskedelmi és gazdasági tömörülések közül messze kiemelkedik a Mercosur, vagyis a dél-amerikai közös piac, amelynek jelenleg Argentína, Brazília, Paraguay és Uruguay a teljes jogú tagja (Venezuela tagságát – az országban uralkodó jogállamisági aggályok és ez emberi jogok sorozatos megsértése miatt – 2016-ban [felfüggesztették](#)). Jelenleg folyik Bolívia csatlakozási folyamatának [lezárása](#). A tagországok gazdasági és politikai helyzete és háttere nagyban különbözik egymástól, ez értelemszerűen meg tudja nehezíteni a blokkon belüli együttműködést. Bár céljuk az integráció fokozatos előmozdítása, a belső konfliktusok árnyékában ez csak lassan halad. Erre talán a legjobb példa Venezuela csatlakozása, majd pedig tagságának felfüggesztése. Amikor 2012-ben a – venezuelai csatlakozást ellenző – paraguayi parlament hirtelen egy *impeachment* eljárással megbuktatta a regnáló elnököt, a többi Mercosur tagország a következő elnökválasztásig felfüggesztette Paraguay tagságát, ezt kihasználva pedig végre megszavazhatták Venezuela [csatlakozását](#). Ezek után azonban Venezuela nem tudta, illetve nem volt hajlandó a Mercosur által elvárt kereskedelmi és emberi jogi szabályokat saját jogrendszerébe ültetni, ezért az emberi jogok folyamatos megsértése miatt 2016-ban a tagállamok már az ország tagságának felfüggesztése mellett döntöttek, amely azóta is [érvényben van](#). Bolívia csatlakozásával ugyanakkor [értékes taggal](#) bővül a Mercosur, hiszen az ország hatalmas lítiumtartalékokkal rendelkezik, amely jelenleg kiemelt értékkel bír az akkumulátorgyártás, így pedig a rohamosan fejlődő elektromos járműipar kapcsán is, ez pedig az EU számára [még fontosabbá](#) teszi a megállapodást.

Kérdéses, hogy a – fent már felvázolt – belső ellentétek által okozott bénultság mennyi ideig fenntartható a Mercosuron belül. Az utóbbi pár évben a blokk „kis országai”, elsősorban Uruguay, jelezte, a szervezeti működésben több rugalmasságot várna el, és kritizálta a Mercosur döntésképtelenségét, [felvetve](#), hogy bizonyos kérdésekben inkább saját hatáskörben döntene és járna el. Ezt tovább árnyalja az országok egymással való konfliktusos múltja is, erre jó példa a Hármas Szövetség 19. századi [háborúja](#) Paraguay ellen, amely [során](#) az ország elvesztette a férfi lakosságának közel 90%-át és területének egy részét is. Ennek is köszönhetően a blokk legkisebb gazdaságával a kontinens

közepén található Paraguay rendelkezik, és ebből a tényből több minden fakad. Paraguay – a Mercosur többi tagországával ellentétben – nem rendelkezik tengerparttal, így csak nehézkesen tud érdemben bekapcsolódni a nemzetközi kereskedelem vérkeringésébe. Ezt tovább tetézi az a tény, hogy Paraguay azon kevés országok egyike, akik nem a Kínai Népköztársaságot, hanem a Tajvanon létező Kínai Köztársaságot ismerik el mint az egy Kínát, ez pedig hatalmas kereskedelmi hátrányt jelent az országnak. Tajvan – amely ragaszkodik az egyik utolsó nagy országhoz, amely még hivatalosan elismeri – megpróbálja valamelyest kompenzálni Paraguayt, azonban kérdéses, hogy ez a helyzet meddig fenntartható, hiszen a Kína-kérdés egyre nagyobb politikai [vitákat](#) generál az országon belül. A tömörülésen belüli gazdasági különbségek is megosztják azt, hiszen például Paraguay, hiába rendelkezik kétszer akkora területtel, mint Uruguay, nominális értelemben vett GDP-je majdnem feleannyi; ha pedig az egy főre jutó GDP-t nézzük, akkor Uruguayé közel [négyeszerese](#) Paraguayénak. Uruguay egyébként több szempontból is kiemelkedik a blokk országai közül, hiszen gazdaságilag és politikailag is a legstabilabbnak számít. Ellenben Argentína és Brazília – amely a blokk két vezető gazdasági hatalma – évtizedek óta gazdasági és politikai nehézségekkel küzdenek, amelyen nem segítenek a politikai botrányok és az utóbbi évek gyökeres kormányzati és gazdasági irányváltásai sem.

A szervezet belső együttműködési problémái részben ebből is fakadnak, hiszen gyakori, hogy az egyes országokban gyakran egymással gyökeresen ellentétes állásponton lévő elnökök vannak hatalmon (lásd jelenleg: Lula da Silva, Brazília – Javier Milei, Argentína), akik egymás személyével szemben is meglehetősen [kritikusak](#). Ez kifejezetten nehéz helyzetet teremt, amikor a Mercosurt és a tagországainak érdekeit kellene egységesen képviselni a nemzetközi porondon. Mindezért nagy jelentőségű volt, amikor 2019-ben évtizedes tárgyalások után mégis meg tudtak állapodni az Európai Unióval egy szabadkereskedelmi [egyezményről](#) – amelyet azonban a mai napig nem ratifikáltak.

Az EU–Mercosur-kapcsolat

Az EU–Mercosur szabadkereskedelmi megállapodás kérdése immáron közel 25 éves múltira tekint vissza, hiszen az első tárgyalások 1999-ben kezdődtek meg a felek között. Sorozatos kudarcok után a tárgyalások végül csak 2016-ban kaptak új erőre egy ritka politikai együttállásnak köszönhetően. Az egyezmény korábbi nagy ellenzőjét, Dilma Rousseff brazil elnököt a parlament egy korrupciós botrány miatt [felmentette](#) a hivatalából, és helyére a külkereskedelmi megállapodás irányába nyitottabb [Michel Temer](#) került. Argentínában eközben az erősen piacpárti Mauricio Macri került az elnöki székbe, így a blokk két legnagyobb gazdasági hatalma újra nyitottnak mutatkozott a tárgyalások folytatására, és mindkét oldal engedményeket tett a vámok csökkentése kapcsán. A Mercosur államok kereskedelmük közel 20%-át az EU-val bonyolítják le, amivel az EU az egyik legfontosabb kereskedelmi partnerüknek számít, emellett pedig ugyanő a legnagyobb befektető is a térségben. Mindez annak ellenére van így, hogy rengeteg a vám- és nem vámjellegű akadály a felek között. A 2019-ben megszületett kereskedelmi megállapodás azonban átfogóan kívánja rendezni és fejleszteni a két blokk közötti együttműködést és a kapcsolatokat, köztük az ilyen jellegű problémákat is. Az egyezmény kiemelt [céljai](#) a kétoldalú kereskedelem és a beruházások növelése, valamint a vámok és nem vámjellegű kereskedelmi akadályok csökkentése, különösen

a kkv-k számára; stabilabb és kiszámíthatóbb kereskedelmi és beruházási szabályok létrehozása jobb és szigorúbb szabályozás révén, például a szellemi tulajdonjogok (beleértve a földrajzi jelzéseket), az élelmiszerbiztonsági előírások, a verseny és a helyes szabályozási gyakorlatok területén; valamint a közös értékek-érdekek, például a fenntartható fejlődés előmozdítása a munkavállalók jogainak megerősítésével, az éghajlatváltozás elleni küzdelem, a környezetvédelem fokozása, a vállalatok felelősségteljes cselekvésre való ösztönzése és a magas élelmiszerbiztonsági előírások betartása révén.

Az egyezmény megvalósulása mindkét fél számára nagy előrelépés lehetett volna, hiszen mind az EU, mind a Mercosur hatalmas piac, rengeteg kiaknázatlan lehetőséggel. Például a megállapodás megszüntetné a Mercosur EU-ba irányuló exportjának mintegy 90%-ra vonatkozó vámokat, és lehetővé tenné, hogy mindkét blokk vállalatai pályázhassanak állami megrendelésekre a másik félnél. Emellett a Mercosur részéről egyértelműen a mezőgazdasági export rejtene hatalmas lehetőségeket magában, hiszen az európai gazdáknál jóval olcsóbban és kevésbé szigorú előírások mentén tudnak termelni.

Noha az EU és a Mercosur országok már 2019-ben kompromisszumra jutottak a szabadkereskedelmi megállapodás szövegét illetően, annak elfogadása hamarosan elakadt. Ez egyrészt a hagyományosan (főként mezőgazdasági kérdésekben) protekcionista Franciaország [ellenkezésén](#), az argentin baloldali [populista-protecionista](#) fordulaton, valamint Jair Bolsonaro brazil elnökké választásán múltott, aki alatt az amazóniai esőerdőirtások [felgyorsultak](#), vállalhatatlanná téve az EU részéről a megegyezést. Bolsonaro távozásával, és a helyére ülő Lula da Silvával brazil részről nagyobb hajlandóság mutatkozik a környezetpusztítás és a klímaváltozás elleni harcban, azonban a Mercosur szintjén az ehhez kapcsolódó programok véghezvitele nem lesz könnyű, hiszen például Javier Milei tagadja a klímaváltozást, – bár meg kell jegyezni, hogy a beiktatása óta „visszafogottabban” [fogalmaz](#).

Az utóbbi évek geopolitikai és kereskedelmi irányvonalai egyre inkább a [blokkosodás](#) és a nagyobb függetlenség irányába mutatnak, mégis a Covid-válság okozta ellátási láncok megtörése, és az orosz-ukrán háború ráébresztette az európaiakat, hogy az esetükben a „függetlenség” stratégiai kérdése a kereskedelmük diverzifikálásában rejlik, és ehhez fontos partner lehet a Mercosur, így Bolsonaro kiesése a hatalomból 2023-ban [új lehetőséget](#) nyitott a megegyezésre. Ebben főszerepet játszott a két blokk gazdaságilag legerősebb államának 2023. eleji találkozója, ahol Scholz német kancellár és Lula brazil elnök [jelezte](#), ismét felmelegítenék a tárgyalásokat. Ezt a hagyományosan szabadkereskedelem-párti svéd, valamint az év második felében megvalósuló spanyol EU-elnökség is [támogatta](#). Az Unió részéről egy környezetvédelmi függelék hozzáadásával szeretnék orvosolni a zöldaggodalmakat, valamint ez szolgálna a francia gazdák megnyugtatására is, akik attól félnek, a sokkal kevesebb szabályt betartani köteles dél-amerikai farmerek termékei az itthoni gazdákat versenyképtelenné téve letarolhatják a hazai piacokat. Itt megjegyzendő, hogy az EU agrárpolitikája – amelynek alakításában messze a legnagyobb befolyása mindig is Franciaországnak volt – jelentős hangsúlyt fektet arra, hogy az EU élelmiszerek tekintetében önellátó maradjon, még akkor is, ha az EU-s élelmiszerek nem lennének versenyképesek a máshonnan érkező termékekkel. Erre szolgálnak a KAP – közös agrárpolitika – keretében kiosztott masszív mezőgazdasági támogatások, amelyek legnagyobb haszonélvezője szintén Franciaország. A szabadkereskedelmi egyezmények ebbe a protekcionista jellegű rendszerbe is belepiszkálnának, ami a franciáknak szintén [fájdalmas lenne](#).

Franciaország ugyanakkor 2023 végére a gazdatüntetések miatt olyan helyzetbe került, amelyben politikailag ismét **kockázatos** vált Macron elnök számára a megállapodás támogatása. A francia gazdák alapvetően az EU Zöldmegállapodás intézkedéscsomagjában foglalt, általuk túlzottnak tartott környezetvédelmi politikák miatt ellenkeznek, amelyek rontják nemzetközi versenyképességüket. A tüntető gazdák követeléseik közé azonban bevették a Mercosurral kötendő egyezmény ellenzését is, amely az amúgy is népszerűségi hullámvölgyben levő Macron számára azt a korábbinál is érzékenyebb témává tette.

A francia elnök tehát igyekszik a gazdák szószólójaként **fellépni**, amikor azt kifogásolja, hogy nem korrekt, hogy az EU-ban megtermelt termények (és ipari termékek) esetében is rengeteg környezetvédelmi szabályt kell betartani, miközben az uniós piacra bocsátást nyerhetnek azon dél-amerikai termelők is, akik jóval szennyezőbben állíthatják elő ugyanazokat a termékeket. Franciaországban a szabadkereskedelmi egyezmények többnyire egyébként is igen népszerűtlenek, mind a környezetvédelmi és jogvédő NGO-k, mind a hagyományosan erős és befolyásos mezőgazdasági és ipari lobbik ellenzik azt. Ezt mutatja, hogy 2024 márciusában a szenátus **leszavazott** egy hasonló, Kánadával kötendő egyezményt, amely ideiglenesen már 2017 óta érvényben van az EU-ban.

A közös kereskedelempolitika kizárólagos uniós kompetencia, ami azt jelenti, hogy az EU (a gyakorlatban az Európai Bizottság) hatáskörébe tartozik a szabadkereskedelmi egyezmények letárgyalása, a megszülető nemzetközi szerződést pedig az Európai Parlamentnek és az Európai Tanácsnak is el kell fogadnia, valamint a tagállamokban is ratifikálni kell. Egyhangú egyetértés hiányában tehát az egész folyamat elakad. Noha korábban felmerültek tervek, hogy a Bizottság a megállapodást kereskedelmi, valamint politikai és befektetési részekre bontaná (ez az EU–Chile-egyezményben például már **megtörtént**), és a szigorúan kereskedelmi részeket – amelyek sem tagállami ratifikációt, sem tanácsi egyhangúságot nem igényelnek – átnyomná az uniós intézményeken, azonban ez politikailag kockázatos. Nehezen engedheti meg ugyanis, hogy az EU motorjának számító francia–német tengely egyik nagyját magára haragítsa egy számára belpolitikailag ennyire kényes helyzetben, főleg úgy, hogy zöldügyekben az EU maga is meghátrálásra kényszerült már a gazdákkal szemben. Ursula von der Leyen bizottsági elnök 2024-es újraválasztásához is joggal érezhette azt, hogy szüksége lesz majd Macron, illetve a francia pártok támogatására, így a politikai praktikum szempontjából sem hagyhatja az országot figyelmen kívül. 2024 elején maradt tehát a várakozás a francia igenre, ez viszont az egész megállapodást ismét bizonytalanná **tette**. A gazdatüntetések lecsengésével és a rendkívüli nemzetgyűlési választás eredményeinek ismeretében Macron ismét nagyobb hajlandóságot mutat, hogy belemenjen az egyezségbe, de kérdés, mire oda eljut a folyamat, nem változik-e meg egy másik ország álláspontja, mondjuk kormányváltás miatt. A múltban is volt erre esély, például, amikor Milei argentin elnököt megválasztották. Úgy gondolták, ő a megállapodás ellenzője lesz, mivel azt hangoztatta, hogy kiléptetné Argentínát a Mercosurból. Végül pont az ellenzője derült ki, az új argentin elnök **támogatja** az egyezményt, amely tulajdonképpen nem is meglepő egy szabadpiacpárti politikustól, bár jelenleg neki sem ez a legfőbb problémája.

Magyar vonatkozások

Érdemes megvizsgálni az egyezmény hazánkra gyakorolt **hatását** is. 2019-ben a teljes magyar export mindösszesen 0,24%-a irányult a Mercosur-országokba, míg a másik oldalon a Mercosur importjának 0,11%-a érkezett Magyarországra. Az elmúlt évtizedet vizsgálva

a Mercosur-országokból Magyarországra érkező import csekély mértékű volt: az éves export mindösszesen kb. 0,015%-a, a Mercosur exportjának pedig mindösszesen 0,05%-a. Bár az elmúlt időszak adatai alapján elsősorban gép- és bőripari termékeket, valamint ércet importáltunk hazánkba, a megállapodás Magyarországot is érintené, azon belül is legfőképpen a magyar mezőgazdaságot. A magyar import ugyan csekély, a kereskedelmi korlátozások (vámok, mennyiségi korlátok) enyhítésével azonban a közös piacra beáramló olcsóbb dél-amerikai mezőgazdasági termékek árcsökkenő hatást keletkeztetnének az Európai Unióban, ami az itthoni mezőgazdaságra is hatással lenne. A magyar gazdák főleg a marhahús és a baromfi esetében érzékelhetnék az árcsökkenést, egyben saját versenyképességük csökkenését, és féltik, saját termékeiket csak veszteséggel tudnák a piacon értékesíteni.

A magyar külpolitika részéről történtek erőfeszítések a dél-amerikai régióval fenn tartott kapcsolatok fejlesztésére, kiemelt tekintettel a kereskedelem és az oktatási területén, ilyen lépés volt például a déli nyitás vagy a Stipendium Hungaricum programok meghirdetése. Ennek ellenére a magyar (és az EU-s?) külpolitika értelemszerűen nem ezt a régiót helyezte a fókuszába, hasonló érezhető a Mercosur részéről is, hiszen számukra is sokkal égetőbb kérdés a Kínához és az USA-hoz fűződő viszony.

Összegzés

Összességében elmondható, hogy az egyezmény még jelen formájában is nagy gazdasági lehetőségeket rejt magában. Ugyanakkor az érintett felek részéről felmerülő (jogos) aggályok az olyan belpolitikailag is érzékeny témák kapcsán, mint a környezetvédelem, illetve a belső piac védelme, nem teszik valószínűvé az egyezmény jelenlegi formában történő életbelépését. A 2024-es uniós ciklusváltás miatt könnyen elképzelhető lett volna, hogy az EU – amely itt elsősorban a Bizottságot jelenti – legközelebb csak 2025 folyamán tud visszatérni komolyan a kérdéshez. Ehhez képest a megállapodás – geopolitikai és gazdasági – súlyát jelzi, hogy a [hírek szerint](#) a Macron elnök közbelépése miatti korábbi leállás után már szeptember elején – tehát az új Bizottság hivatalba lépése előtt hónapokkal – összeülnek a felek a következő tárgyalási fordulóra. Sőt, egyes források szerint a megegyezés még idén létrejöhet. Európai részről ez [azt jelenti](#), hogy a Tanácsban minősített többségi döntéshozatalt alkalmaznának, ezzel lehetővé téve, hogy a francia (illetve osztrák) aggodalmakat figyelmen kívül hagyhassák. Ez ugyanakkor további politikai problémákat okozhat a francia-EU-s viszonyban, hiszen az eleve nehéz belpolitikai helyzetben lévő Macront újra a gazdák haragjának céltáblájává teheti, aki cserében más uniós ügyekben tehet keresztbe a Bizottságnak, bénítva a döntéshozatalt. Ezenkívül a Mercosur-országok belpolitikai folyamatainak szerencsés együttállására is szükség lesz, ezek az államok ugyanis továbbra is tartanak a 2025-re előirányzott, erdőirtás elleni uniós törvény életbe lépésének hatásaitól a mezőgazdasági termékek kereskedelmére. Mindemellett Brazília jobban védené a gépjárműiparát az uniós versenytársaktól, Argentína pedig szeretné biztosítani, hogy az EU-ban földrajzi védelem alatt álló termékeket (például a parmezán sajtot) továbbra is saját nevük alatt exportálhassa. Nyilvánvaló tehát, hogy az EU-Mercosur-megállapodás megkötésére továbbra sincs garancia, a technikai részletek letárgyalása után az előkészítéshez még komoly politikai munka szükséges, de nagy kérdés, hogy az érintett felekben lesz-e erre hajlandóság.

MKI ELEMZÉS

A Magyar Külügyi Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© A Magyar Külügyi Intézet, 2024.

Szerző:

BALOGH ZSOMBOR, HARB JAD MARCELL

Lektorálta:

VASS ÁGNES

Nyelvi lektor: T-Kontakt Kft. | Tördelés: Lévárt Tamás

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Magyar Külügyi Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

ISSN 2063-9244

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2024.15>

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.